

1195024 การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อการศึกษา

Utilization of Learning Resources and Local Wisdom for
Education

จำนวนหน่วยกิต 3(2-2-5) (บรรยาย-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง)

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทน์ภัส นิยมทรัพย์
0979936697
jjoooyy66@hotmail.com

หลักการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้

1. มีการจัดการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 3 ลักษณะ
2. มีเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์
3. มีจุดเด่นของรายวิชา
4. มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น
5. มีคำอธิบายรายวิชาครบความรู้ ทักษะ เจตคติ
6. มีแนวคิดสำคัญในเนื้อหาหรือกิจกรรม
7. ...
8. ...

หลักการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้

1. มีการจัดการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 3 ลักษณะ โดยเลือกใช้ปฏิบัติลักษณะอันใดอันหนึ่ง คือ

1) **รายวิชาพื้นฐาน** โดยบูรณาการเข้ากับรายวิชาพื้นฐาน คือ ปรากฏในบางชั่วโมงหรือบางหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาพื้นฐาน

2) **รายวิชาเพิ่มเติม** โดยจัดทำรายวิชาท้องถิ่น (รายวิชาเพิ่มเติม) จำนวน 40 ชั่วโมงต่อปี หรือ 20 ชั่วโมง (ระดับชั้นมัธยมศึกษาภาคเรียนละ 20 ชั่วโมง รวม 2 ภาคเรียนเป็น 40 ชั่วโมงต่อปี)

3) **กิจกรรม** (จิตสาธารณะ/ชุมนุม/ชมรม) โดยกำหนดภารกิจที่ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่น สร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาท้องถิ่นประจำสัปดาห์

หลักการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้

2. มีเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์

ในการเรียนรู้มีองค์ความรู้หรือเนื้อหาในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ รวมถึงให้โอกาสนักเรียนขยายความรู้สู่ชีวิตจริง ชีวิตประจำวันของผู้เรียน

3. มีจุดเด่นของรายวิชา

จุดเด่น เช่น ข้อความรู้ สื่อการเรียนรู้ ลักษณะกิจกรรม หลักฐานการเรียนรู้ ที่ไม่ซ้ำซ้อนกับรายวิชาพื้นฐาน หรือเป็นการใช้ความรู้จากรายวิชาพื้นฐานมาศึกษาต่อให้ลึกซึ้งมากขึ้นหรือเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้น

หลักการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้

4. มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น

เลือกเนื้อหาให้มีความยากง่ายกับนักเรียนซึ่งอาจดูตัวชี้วัดในในรายวิชาพื้นฐานประกอบหรือพิจารณาจากความรู้เดิมในระดับชั้นที่ผ่านมาของนักเรียน และเลือกกิจกรรมโดยพิจารณาพัฒนาการตามช่วงวัยของผู้เรียนทั้งด้านกล้ามเนื้อ จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมถึงการต้องลำดับเนื้อหาในโครงสร้างรายวิชาจากง่ายไปยาก เรียนรู้และทำกิจกรรมจากเรื่องพื้นฐานไปสู่ความซับซ้อน

5. มีคำอธิบายรายวิชาครบความรู้ ทักษะ เจตคติ

มีคำอธิบายรายวิชาหรือขอบเขตเนื้อหาที่ครบถ้วนความรู้ ทักษะ เจตคติโดยมุ่งเน้นคุณลักษณะจิตสาธารณะที่เป็นการนำความรู้ไปสร้างประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และมีโครงสร้างรายวิชาสอดคล้องกัน

หลักการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้

6. มีแนวคิดสำคัญในเนื้อหาหรือกิจกรรม

ควรนำแนวคิดสำคัญที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติมาปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน อาทิ แนวคิดสะเต็มศึกษา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเมื่อนำแนวคิดเหล่านี้ไปใช้ในการเรียนรู้แล้วจะปรากฏให้เห็นในลักษณะของชิ้นงาน หลักฐานการเรียนรู้ กิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิด ได้เขียน และได้ลงมือปฏิบัติ

7. มี...

.....

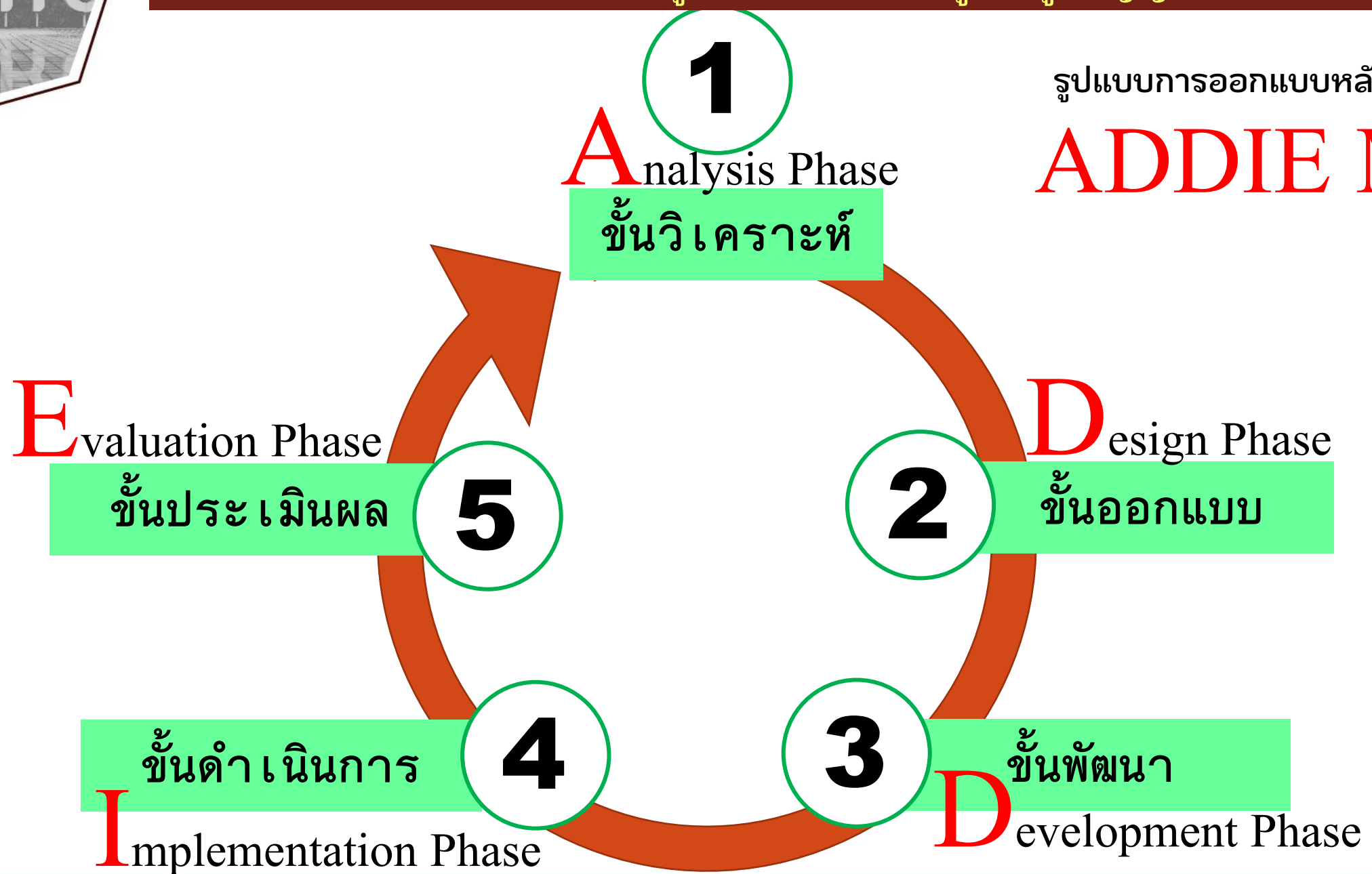
8. มี...

.....

รูปแบบการออกแบบหลักสูตร

ADDIE Model

สิ่งที่วิเคราะห์

A

1. หลักสูตร โดยพิจารณามาตรฐาน ตัวชี้วัด ธรรมชาติเนื้อหา จุดประสงค์ตามคำอธิบายรายวิชา
2. ผู้เรียน โดยพิจารณาวัย ระดับชั้น ความรู้พื้นฐาน และทักษะของผู้เรียน
3. รูปแบบการสอน วิธีการ เทคนิคโดยพิจารณาเป้าหมายการใช้ที่เหมาะสม

รูปแบบ: ใช้
ออกแบบหลักสูตร
โดยทั่วไป

สิ่งที่ออกแบบ

D

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. กำหนดขอบเขตพร้อมลำดับเนื้อหา
3. กำหนดเครื่องมือวัดประเมินผล แบบฝึกหัด ใบงาน หรือหลักฐานร่องรอยการเรียนรู้
4. กำหนดลำดับขั้นตอนสภาพการณ์ในชั้นเรียนตามรูปแบบวิธีการ เทคนิคที่เลือกใช้
5. กำหนดสื่อที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน

สิ่งที่พัฒนา

D

1. ค้นคว้า จำกัดขอบเขต และเรียบเรียงเนื้อหาตามความยากง่ายและตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้
2. สร้างเครื่องมือวัดประเมินผล แบบฝึกหัด ใบงาน แบบทดสอบ หรือสถานการณ์ปัญหา
3. สร้างหรือจัดหาสื่อที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนการสอนอาจเป็นบัตรคำ บัตรภาพ คลิป วัสดุ อุปกรณ์ ใบความรู้ สิ่งของที่ดำเนินกิจกรรม
4. นำสิ่งที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนใช้จริง

สิ่งที่ดำเนินการ

I

1. ปฏิบัติการ ในชั้นเรียนตามแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ หรือรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์
2. ปฏิบัติตามแผน โดยยืดหยุ่นตามการตอบสนองของผู้เรียนและใช้หลักการเสริมแรง
3. ปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยใช้หลักการจัดการชั้นเรียนทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา
4. รวบรวมหลักฐานร่องรอยการเรียนรู้ตามเครื่องมือวัดประเมินผลที่กำหนด
5. รวบรวมข้อบกพร่องของสื่อการเรียนรู้ เครื่องมือการวัดผล และกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน

สิ่งที่ประเมิน

E

1. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative) คือ พิจารณาการตอบสนองของนักเรียนระหว่างเรียน การให้ความร่วมมือ ความราบรื่นในการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนที่เขียนในแผนกับการขั้นตอนที่เกิดขึ้นจริง
2. การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ(Summative) คือ การตรวจหลักฐานร่องรอยการเรียนรู้ของนักเรียนเทียบกับ จุดประสงค์ การเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินว่านักเรียนเกิดการการเรียนรู้อะไรและในระดับใดซึ่งสะท้อนคุณภาพของเครื่องมือ การวัดและประเมินผล รูปแบบ วิธีสอน กิจกรรม สื่อ แผน และครูที่ต้องปรับปรุง

สิ่งที่วิเคราะห์

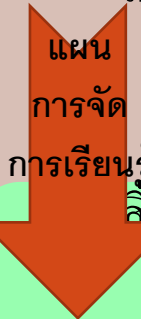
A

1. **สำรวจและรวบรวมข้อมูล** เลือกหัวข้อ เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ตามความจำเป็นและสำคัญต่อนักเรียน
2. ผู้เรียนโดยพิจารณาวัย ระดับชั้น ความรู้พื้นฐาน และทักษะของผู้เรียน
3. รูปแบบการสอน วิธีการ เทคนิคโดยพิจารณาเป้าหมายการใช้ที่เหมาะสม

รูปแบบ: ปรับใช้ออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น

สิ่งที่ออกแบบ

D

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. กำหนดขอบเขตพร้อมลำดับเนื้อหา (สร้างคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้)
3. กำหนดเครื่องมือวัดประเมินผล แบบฝึกหัด ใบงาน หรือหลักฐานร่องรอยการเรียนรู้ (ควรบูรณาการแนวคิดสำคัญที่กำหนดไว้)
4. กำหนดลำดับขั้นตอนสภาพการณ์ในชั้นเรียนตามรูปแบบวิธีการ เทคนิคที่เลือกใช้ (ควรบูรณาการแนวคิดสำคัญที่กำหนดไว้)
5. กำหนดสื่อที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน **รวมถึงแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่นักเรียนเข้าถึงได้**

สิ่งที่พัฒนา

D

1. ค้นคว้า จำกัดขอบเขต และเรียบเรียงเนื้อหาตามความยากง่ายและตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (สร้างเอกสารความรู้เฉพาะเรื่อง/หัวข้อ)
2. สร้างเครื่องมือวัดประเมินผล แบบฝึกหัด ใบงาน แบบทดสอบ หรือสถานการณ์ปัญหา
3. สร้างหรือจัดหาสื่อที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนการสอนอาจเป็นบัตรคำ บัตรภาพ คลิป วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของที่ดำเนินกิจกรรม
4. นำสิ่งที่สร้างขึ้นไป **เสนอต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักวิชาการเพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง** ทดลองใช้แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนใช้จริง

สิ่งที่ดำเนินการ

I

1. ปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ หรือรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์
2. ปฏิบัติตามแผน โดยยืดหยุ่นตามการตอบสนองของผู้เรียนและใช้หลักการเสริมแรง **ให้ผู้เรียนได้โอกาสเลือกตามความสนใจ**
3. ปฏิบัติการในชั้นเรียน **และที่แหล่งเรียนรู้** โดยใช้หลักการจัดการชั้นเรียนทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา
4. รวบรวมหลักฐานร่องรอยการเรียนรู้ตามเครื่องมือวัดประเมินผลที่กำหนด
5. รวบรวมข้อบกพร่องของสื่อการเรียนรู้ เครื่องมือการวัดผล และกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน

สิ่งที่ประเมิน

E

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีและเข้าใจถึงเหตุผลในการสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น